

Dr.sc. Stjepan Novak¹

NEOVISNOST SUDSTVA NASPRAM UJEDNAČENOSTI SUDSKE PRAKSE U PRAVNOM SUSTAVU REPUBLIKE HRVATSKE

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

UDK / UDC: 347.962(497.5)

DOI: 10.51650/ezrvs.19.1-2.10

Primljeno / Received: 11/02/2025

Prihvaćeno / Accepted: 04/04/2025

Ujednačena sudska praksa, u smislu pravne predvidivosti sudskih odluka, sastavni je dio pravne sigurnosti kao jednog od ključnih izraza vladavine prava. Vladavina prava predstavlja jednu od temeljnih vrijednosti Europske unije te čini dio ustavnog identiteta Republike Hrvatske. Ipak, ovaj ideal pravnog sustava ne smije ugroziti drugo temeljno načelo vladavine prava – neovisnost sudstva. U tom kontekstu, u ovom se radu istražuju i ocjenjuju postojeći i donedavno primjenjivani mehanizmi ujednačavanja sudske prakse u pravnom sustavu Republike Hrvatske, s posebnim osvrtom na njihov utjecaj na neovisnost sudstva.

Ključne riječi: ujednačavanje sudske prakse; neovisnost sudstva.

1. Uvod

Članak 3. Ustava Republike Hrvatske (NN br. 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014), među najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske i temelj za tumačenje Ustava ubraja i vladavinu prava. Ustavni sud Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: USRH) u više je navrata, primjerice u Priopćenju od 14. studenoga 2013, (Priopćenje USRH SuS-1/2013 od 14.11.2013., para 5.3) i u Upozorenju od 28. listopada 2013. (Upozorenje USRH U-VIIR-5292/2013 od 28.10.2013., para 3.) članak 3., a time i vladavinu prava, smjestio u ustavni identitet Republike Hrvatske. Sukladno članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, Unija se između ostalog temelji na vladavini prava. Kao jedna od temeljnih vrijednosti Unije, ona predstavlja srž demokratskog društva (von Bogdandy, 2024, str. 1). Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP), konstatirao je u predmetu *Belvedere protiv Italije* (*Belvedere protiv Italije*, br. 31524/96 od 30.5.2000. para 56) da je vladavina prava, kao temeljno načelo, svojstveno svim konvencijskim odredbama (Karas, 2014, str. 118), a u predmetu *Beian protiv Rumunjske* da je pravna sigurnost, iako to nije izrijekom izrečeno, sadržana u Konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda

¹ Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Ulica grada Vukovara 33, 10 000 Zagreb, Republika Hrvatska; e-mail: stjepannovak@hotmail.com

(u daljnjem tekstu: EKLJP) te sastavni dio vladavine prava (Bodul i sur., 2020, str. 135; *Beian protiv Rumunjske*, broj 30658/05 od 6.12.2007. para 39.). Isto tako, pravnu sigurnost kao nužni element vladavine prava prepoznala je i Venecijanska komisija (Lauc, 2016, str. 67; Report on the Rule of Law, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) 86th plenary session (Venice, 25–26 March 2011), Study 512/2009, CDL-AD(2011)003rev. Strasbourg, 4 April 2011., 10.). Navedeni pravni autoritet naglašava i kako su predvidivost i dosljedna primjena prava nužan dio pravne sigurnosti (Report on the Rule of Law, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) 86th plenary session (Venice, 25–26 March 2011), Study 512/2009, CDL-AD(2011)003rev. Strasbourg, 4 April 2011., 10.). Dakle, ističe se važnost ujednačene sudske prakse. Kako navodi Đurđević (2020, str. 423), „bit je vladavine prava u tome da sudovi u slučaju utvrđenja istog činjeničnog stanja i primjene istih zakona donose iste odluke.“

U zadnje dvije godine hrvatski je pravni prostor ostao bez dva instituta usmjerena k ujednačavanju sudske prakse. Tako je dana 11.7.2023. USRH ukinuo institut vjerodostojnog tumačenja (Odluka USRH U-I-4957/2015 od 11.7.2023.), a točno godinu dana posije 11.7.2024. Sud Europske unije (u daljnjem tekstu: Sud EU) proglasio je mehanizme ujednačavanja sudske prakse putem sudaca evidentičara te obvezujućih pravnih stajališta sjednica sudskih odjela suprotnim pravu Europske unije (Predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21 Hann-Invest ECLI:EU:C:2024:594 od 11.7.2024. Bačić Selanec, Petrić, 2024). U oba slučaja zapravo je bila riječ o sukobu dviju manifestacija pravne sigurnosti, neovisnosti sudstva s jedne i ujednačenosti prakse s druge strane (Rajko, 2019, str. 577).

2. Ujednačavanje sudske prakse

Ujednačenost sudske prakse odraz je pravne sigurnosti određenog pravnog poretka, „ideal sudskog postupka“ (Bodul, 2019). Pojedinci moraju imati povjerenje u pravni sustav te moraju moći očekivati određen ishod postupaka koji se na njih odnose, a koji se vode pred sudovima imajući u vidu odluke tih istih sudova u istim ili bitno sličnim slučajevima (Bodul i sur., 2020, str. 149; Đurđević, 2020, str. 423). Tako se i u dokumentu Vijeća Europe – Mišljenje br. 20 (2017) o ulozi sudova u jedinstvenoj primjeni prava Savjetodavnog vijeća europskih sudaca od 10 studenog 2017. navodi kako „u državi koja se rukovodi vladavinom prava, građani opravdano očekuju da se prema njima postupa kao i prema drugima i u mogućnosti su se pozvati na prijašnje odluke u usporedivim predmetima, tako da mogu predvidjeti pravne posljedice svojih činjenja ili propusta“ (Vijeće Europe – Mišljenje br. 20 (2017) o ulozi sudova u jedinstvenoj primjeni prava Savjetodavnog vijeća europskih sudaca od 10 studenog 2017 t .5.). Suprotno dovodi do pravne nesigurnosti, umanjivanja povjerenja u pravni sustav te posljedično moguće odvratanje pojedinaca od obraća sudovima u cilju ostvarivanja svojih prava (Vijeće Europe – Mišljenje br. 20 (2017) o ulozi sudova u jedinstvenoj primjeni prava Savjetodavnog vijeća europskih sudaca od 10 studenog 2017 t .6.).

U tom smislu, razlike u sudskoj praksi mogu dovesti do povrede članka 6. EKLJP-a. Posljedično, sukladno praksi ESLJP-a dužnost je države osigurati odgovarajuće mehanizme za donošenje usklađenih sudskih presuda, pri čemu glavnu ulogu ima Vrhovni sud (Bodul i suradnici 2020, 136; u tom smislu i *Svilengačanin i drugi protiv Srbije*, br. 50104/10 i devet dru-

gih zahtjeva od 12.1.2021., para 81. i 82., *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* [VV], br. 13279/05 od 20. 10.2011., para 55., Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, Vodič kroz članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2022:80). Ustav RH, u članku 116., propisuje kako Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao najviši sud, osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni S druge strane, u predmetima kao što su *Unédic protiv Francuske, Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske i Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske*, ESLJP je konstatirao kako načelo pravne sigurnosti, koje je uistinu implicitno sadržano u EKLJP kao temeljni aspekt vladavine prava ne uključuje samo po sebi stečeno pravo na stalnu, odnosno konzistentnu sudsku praksu. Štoviše, međusobno suprotne sudske odluke neraskidiv su dio svakog pravnog sustava koji čini mreža višestupanjskih sudova. U suprotnom, konvencijski neprihvatljiv zapravo bi bio svaki razvoj sudske prakse, koji je preduvjet svake reforme i poboljšanja pravnog sustava (Bodul i sur., 2020, str. 137; *Unédic protiv Francuske*, br. 20153/04 od 18.12. 2008., para 74., *Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske* [VV], br. 76943/11 od 29.11.2016., para 116., *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* [VV], br. 13279/05 od 20. 10. 2011., para 55.-58., Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, Vodič kroz članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2022.:79). Zato je ESLJP iznjedrio svojevrstni test opravdanosti odstupanja od sudske prakse, odnosno test konstatiranja povrede konvencijskih načela uslijed proturječnih sudskih odluka. Potrebno je ispitati: a) je li riječ o odlukama koje je donio istu sud, b) je li riječ o sličnim predmetima, c) predstavlja li taj sud zadnju instancu u dotičnoj pravnoj stvari (*Brezovec protiv Hrvatske*, 13488/07 od 29. ožujka 2011., para 66.), d) jesu li razlike u praksi dubinske i dugoročne, e) je li u pravnom poretku predviđen odgovarajući mehanizam za prevladavanje takvih nedosljednosti te f) primjenjuju li se ti mehanizmi i koji su učinci njihove primjene (*Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* [VV], br. 13279/05 od 20. 10. 2011., para 53; Đurđević, 2020, str. 425).

U hrvatskom pravnom sustavu možemo izdvojiti nekoliko načina ujednačavanja sudske prakse. Riječ je o edukaciji sudaca, nadzornim funkcijama višeg suda, ovlastima višeg suda u konkretnom postupku, obraćanju Ustavnom sudu i Sudu Europske unije, pravna shvaćanja sjednica sudskih odjela iz članka 40. stavka 2. Zakona o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23, 155/23, 36/24) te odobravanju sudskih odluka od strane suca evidentičara. U kontekstu rasprave o utjecaju mehanizama za ujednačavanje prakse na neovisnost sudstva, od presudne je važnosti njihov obvezujući, odnosno neobvezujući karakter te neovisno o tome i njihova suprotstavljenost drugim pravnim načelima, pojavnim oblicima pravne sigurnosti. Tako se pojedini mehanizmi usmjereni k ujednačavanju sudske prakse spotičući se o druga pravna načela strmoglavljuju u ponor pravne nesigurnosti. Primjer za to bio je institut vjerodostojnog tumačenja.

Institut vjerodostojnog tumačenja također je bio usmjeren k ujednačavanju sudske prakse. Mišljenje je USRH-a kako „pozitivni smisao zahtjeva za određenošću i preciznošću pravne norme, međutim, nije ispunjen ako građani, kao savjesne i razumne osobe, nagađaju o njezinu smislu i sadržaju, a njezini se primjenjivači često razilaze u njezinu tumačenju i primjeni u konkretnim slučajevima. Prijeporna tumačenja neke pravne norme, koja rezultiraju neujednačenom praksom upravnih i sudskih tijela, predstavljaju sigurnu naznaku pogrešaka i nedostataka u njezinoj određenosti“ (Odluka USRH-a U-I-4957/2015 od 11.7.2023.). Vjerodostojno

tumačenje bilo je alat zakonodavne vlasti da u situacijama „pogrešnog ili različitog tumačenja određene zakonske odredbe u praksi, radi pravilnog tumačenja i jedinstvene primjene“ (Antić, 2015, str. 623) utvrdi njezino vjerodostojno tumačenje te ga objavi kao zakon. Unatoč brojim raspravama i ozbiljnim kritikama (Rodin, 2005) ovog instituta usmjerenih na njegovo retroaktivno djelovanje te narušavanje načela trodiobe vlasti uslijed njegove primjene, on je nekoliko puta „preživio“ postupak pred USRH-om. Točnije, odgovarajuće odredbe Poslovnika Hrvatskog sabora uspješno su prolazile ocjenu ustavnosti pred USRH-om. USRH je tako u studenom 2007. u rješenju o neprihvatanju prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom odgovarajućih odredbi Poslovnika Hrvatskog sabora osvrnuo na oba prigovora na sljedeći način. Što se tiče prigovora o narušavanju trodiobe vlasti, USRH je zaključio kako je akt o vjerodostojnom tumačenju zakona „zakon (interpretativni zakon) i, kako je već naprijed istaknuto, jedan od ustavnih načina ostvarivanja zakonodavne vlasti, te da je po naravi stvari taj institut posve sukladan načelu diobe vlasti, bez obzira kakvu ustavnopravnu interpretaciju tog načela prihvatili“ (Rješenje USRH-a U-I-2488/2004 od 14. studenoga 2007., para 6.) Drugim riječima, tumačenje zakonodavca je apstraktne naravi, a suda, u pojedinačnom sporu, konkretne. Nadalje, retroaktivnost instituta vjerodostojnog tumačenja okarakterizirao je kao privid s obzirom da „samo utvrđuje koje od značenja oko kojih postoji pravna dvojba treba dati određenoj ili određenim odredbama zakona koji je na snazi i koji nema povratno djelovanje pa sukladno tome takvo djelovanje nema ni akt o njegovom vjerodostojnom tumačenju“ (Rješenje USRH-a U-I-2488/2004 od 14. studenoga 2007., para 7.)

U odluci od 11.7.2023. USRH je odstupio od ranijih zaključaka konstatirajući da je vjerodostojno tumačenje, zbog svoje prirode ne može ne biti retroaktivno. Naime, zakonodavac tumači ranije doneseni zakon, smatra se njegovim sastavnim dijelom te nesporno djeluje od dana njegova stupanja na snagu (Odluka USRH U-I-4957/2015 od 11.7.2023., para 16.).

Kada je riječ o kršenju načela diobe vlasti, USRH pozvao se na praksu ESLJP-a prema kojoj „vladavina prava i pojam poštenog suđenja zajamčen člankom 6. Konvencije isključuju svako miješanje zakonodavca u vršenje sudbene vlasti koji ima za cilj utjecati na sudsku odluku o sporu“ (Struić, 2023; *Grčka rafinerije Stran (Stran Greek Refineries) i Stratis Andreadis protiv Grčke*, zahtjev br. 13427/87, para 49.). Prema istoj odluci, vjerodostojno tumačenje daje se bez uzimanja u obzir kako su zakon u međuvremenu tumačili i primjenjivali sudovi te jesu li bili aktivirani postojeći mehanizmi za ujednačavanje sudske prakse u okviru sudbene vlasti. Zaključno, vjerodostojnim tumačenjem sudovi se potencijalno lišavaju svoje ustavne zadaće i odgovornosti, koju preuzima zakonodavac (Đuras, 2023; Odluka USRH U-I-4957/2015 od 11.7.2023., para 15.). Nadalje, kako navodi Rodin, problem bi se javljao i u situaciji u kojoj bi se tumačenje davalo na zakon kojim se provodi Direktiva s obzirom na opasnost tumačenja koje ne bi bilo sukladno pravu Unije (Rodin, 2005). Dakle, ne samo da je riječ bila o kršenju ustavnih načela trodiobe vlasti i zabrane retroaktivnosti, nego je jedan mehanizam ujednačavanje prakse prepoznat kao, potencijalno, upravo suprotno, dakle kao mehanizam njene dezintegracije. Zanimarivanjem sudske prakse nastale prije donošenja interpretativnog zakona, lako može doći do situacije u kojoj bi tumačenje tražilo izmjenu dosadašnje prakse nacionalnih sudova. Isto tako, u svjetlu argumentacije Rodina, može doći do situacije u kojoj bi tumačenje koje je dao Hrvatski sabor te praksa koja bi se povodom toga kreirala, bili proglašeni suprotnima pravu Unije od strane Suda EU. Posljedično, praksu bi ponovno trebalo mijenjati čime bi sve koristi ujednačavanja prakse bile poništene. Dakle, vjerodostojno

tumačenje primjer je mehanizma ujednačavanja sudske prakse koji je uslijed kršenja pravnih načela od manifestacije pravne sigurnosti postao manifestacija pravne nesigurnosti.

Neki od još uvijek postojećih mehanizama ujednačavanja prakse u navedenom su smislu na istom ili barem sličnom tragu.

3. Neuspjeli mehanizmi ujednačavanja sudske prakse

Dva su mehanizma ujednačavanja sudske prakse došla pod lupu javnosti poslije 11.7.2024., nakon presude Suda EU *Hann Invest*. Riječ je o ovlastima suda evidentičarima te obveznim pravnim stajalištima sjednica sudskih odjela.

Spomenuta ovlast suca evidentičara proizašla je iz članka 177. stavka 3. Sudskog poslovnika, ali nije definirana nekim pravnim aktom, već oživotvorena isključivo kroz praksu. Naime, navedena odredba Sudskog poslovnika navodi kako se „kod drugostupanjskog suda predmet se iskazuje riješenim u trenutku otpovratka odluke iz referade suca nakon što je predmet vraćen iz službe za praćenje i evidentiranje sudske prakse.“ U slučaju da se sudac službe evidencije, tzv. sudac evidentičar ne slaže s određenom odlukom nekog sudskog vijeća ili zaključcima koji su izneseni u tim odlukama, može odbiti evidentiranje i otpremu te odluke. Nastavno, može, iako bez formalne ovlasti, vratiti tom istom vijeću predmet na ponovno razmatranje. Ovlasti suca evidentičara idu i dalje. Ako konkretno vijeće i dalje ustraje u svom shvaćanju i ne promijeni ga, sudac evidentičar će pozvati predsjednika odjela tog suda da sazove sjednicu odjela, gdje će se zauzeti pravno shvaćanje obvezujuće i za to konkretno vijeće. Dakle, ne samo da će se slučaj zapravo ponovno rješavati bez sudjelovanja stranaka, već će u postupku odlučivanja sudjelovati suci koji nisu sudjelovali u postupku o kojem je riječ (Bačić Selanec, Petrić, 2024, str. 13; Predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21 *Hann-Invest* ECLI:EU:C:2024:594 od 11.7.2024., para 64.).

Tu do izražaja dolazi članak 40. stavak 2. Zakona o sudovima kao najizravniji mehanizam ujednačavanja sudske prakse prema kojem je pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici svih sudaca odnosno sudskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Visokoga kaznenog suda Republike Hrvatske, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i sjednici odjela županijskog suda obvezno za sva drugostupanjska vijeća ili suce pojedince tog odjela, odnosno suda. Iako je USRH odbio pokrenuti postupak za ispitivanje ustavnosti (Uzelac, 2024, str. 11; Odluka USRH U-I/6950/2021 od 12.4.2022.) navedenih odredbi, Sud EU zaključio je kako one nisu u skladu s pravom Unije, konkretno zahtjevima koji proizlaze iz članka 19. Ugovora o Europskoj uniji u smislu neovisnosti sudstva. Naime, nije prihvatljivo s „vanjskog“ aspekta sudačke neovisnosti prema kojem suci trebali biti zaštićeni od svih utjecaja i pritisaka i unutar samog suda, omogućavanje „zadiranje niza sudaca koji sudjeluju na toj sjednici odjela u konačno rješenje predmeta o kojem je prethodno raspravljalo i o kojem je odlučilo nadležno sudsko vijeće, ali čija odluka još nije evidentirana i otpremljena“ ((Bačić Selanec, Petrić, 2024, str. 13; Predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21 *Hann-Invest* ECLI:EU:C:2024:594 od 11.7.2024., para 75.). Sud, naime, ne samo da mora biti neovisan o izvršnoj i zakonodavnoj vlasti, već njegova neovisnost ne smije biti ugrožena ni unutarnjom organizacijom (Đurđević, 2020, str. 427).

Kako je Sud EU ove mehanizme proglasio nesukladnima pravu Unije, oni će najskorijoj budućnosti prestati biti dio hrvatskog pravnog sustava.

4. Ujednačavanje kroz praksu - suci sucima

U pravnom sustavu Republike Hrvatske, sudska grana vlasti, u okviru svojih ustavnih i zakonskih ovlasti može na bar tri načina utjecati na ujednačavanje sudske prakse bez ugrožavanja neovisnosti pojedinih sudova, odnosno sudaca. Riječ je o nadzornim funkcijama višeg suda, ovlastima višeg suda u konkretnom postupku te obraćanju Ustavnom sudu i Sudu Europske unije.

4.1. Nadzorne funkcije viših sudova

Zakon o sudovima predviđa ujednačavanje sudske prakse kroz nadzornu funkciju višeg suda. Sukladno članku 28., viši će sud jednom godišnje provoditi nadzor nad urednim obavljanjem poslova sudaca i sudova na području svoje nadležnosti. Također, kako je propisano člankom 27. Zakona o sudovima, svaki viši sud dužan je nižem sudu ukazati na nedostatke koje je uočio na bilo koji način, uključujući i prigodom odlučivanja o pravnom lijeku. U tom smislu, sukladno članku 27. Zakona o sudovima, „može tražiti od nižeg suda podatke u svezi s primjenom zakona, problemima koji se javljaju u suđenju, praćenju i proučavanju sudske prakse te druge podatke, a može izvršiti i neposredan nadzor nad radom tog suda i pojedinih sudaca, kao i organizirati zajedničke sastanke radi razmatranja navedenih pitanja.“

Vrhovni sud Republike Hrvatske, temeljem članka 28. Zakona o sudovima može u svakom trenutku odrediti nadzor nad urednim obavljanjem poslova svih sudaca i svih sudova. Uz ovo, Vrhovni sud će svakih šest mjeseci, a po potrebi i češće, organizirati i zajednički sastanak s predsjednicima sudskih odjela svih županijskih sudova te zaključke s tih sastanaka objavljivati na svojoj internetskoj stranici. Svrha ovog mehanizma, propisanog člankom 27. Zakona o sudovima jest ujednačavanje sudske prakse kroz razmatranje spornih pravnih pitanja koja se odnose na drugostupanjsko sudovanje. Sudski poslovnik (NN 37/14., 49/14., 8/15., 35/15., 123/15., 45/16., 29/17., 33/17., 34/17., 57/17., 101/18., 119/18., 81/19., 128/19., 39/20., 47/20., 138/20., 147/20., 70/21., 99/21., 145/21, 23/22, 12/23, 122/23, 55/24, 136/24) u članku 9. predviđa dužnost predsjednika višeg suda da najmanje dva puta godišnje, a i više puta, ako to predlažu niži sudovi, sazvati zajedničke sastanke sudaca višeg suda sa sucima nižih sudova radi razmatranja pitanja od općeg značenja za rad nižih sudova.

Riječ je o odredbama koje, unatoč neupitnom doprinosu ujednačavanju sudske prakse, nisu obvezujućeg karaktera (Bodul i sur., 2020, str. 141). Posebno je važno naglasiti izričitu zakonsku zabranu ograničavanja sudske neovisnosti nižih sudova prilikom provođenja nadzora iz članka 27., a iako ona nije izrijekom propisana i u članku 28. Zakona o sudovima i ovdje se svakako primjenjuje.

4.2. Ovlasti viših sudova u konkretnim sporovima

U konkretnom postupku, viši sud između ostalog, pod zakonom utvrđenim uvjetima može preinačiti nižestupanjsku odluku,² a u slučajevima kad vraća odluku na ponovno odlučivanje i svojom uputom veže sud nižeg stupnja (Rajko, 2019, str. 577). Tako članak 377.

² Npr. članci 486, 497, 498, 513. i 570.e Zakona o kaznenom postupku (NN 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, 126/2019, 126/2019, 80/2022, 36/2024), članci 367., 377. i 391. Zakona o parničnom postupku (NN 53/1991., 91/1992., 112/1999., 129/2000., 88/2001., 117/2003., 88/2005., 2/2007., 96/2008., 84/2008., 123/2008., 57/2011., 25/2013., 89/2014., 70/2019., 80/2022., 114/2022, 155/23), članak 135. Zakona o upravnim sporovima (NN 36/24).

stavak 2. Zakona o parničnom postupku propisuje kako je prvostupanjski sud dužan izvesti sve parnične radnje i raspraviti sva sporna pitanja na koja je upozorio drugostupanjski sud u svom rješenju (Bodul i sur., 2020, str. 135). Ipak, neovisnost nižeg suda ni na koji način ne smije biti dovedena u pitanje i on je ponovno potpuno slobodan pri donošenju svoje odluke te će viši sud u situaciji ponovno odlučivanja o istoj odluci u istoj stvari moći jedino sam riješiti spor ne slaže li se s odlukom.³ U tom kontekstu utjecaj na ujednačavanje prakse u konkretnom sporu imat će i odgovarajuće odluke USRH-a povodom ustavnih tužbi, kao i odluke Europskog suda za ljudska prava. Važno je, u kontekstu rasprave o utjecaju na neovisnosti sudstva spomenuti da kod, primjerice, vraćanja predmeta nižestupanjskom sudu, sud višeg stupnja ne može naložiti nižestupanjskom sudu kakvu odluku treba donijeti te na taj način dokinuti njegovu neovisnost.

4.3. Obraćanje Ustavnom sudu Republike Hrvatske i Sudu Europske unije

Ustavnosudska praksa osim u konkretnom sporu, još će jači utjecaj imati u slučaju poništavanja ili ukidanja zakona, odnosno propisa, neovisno o tome je li postupak pokrenula fizička, odnosno pravna osoba, sud u konkretnom postupku ili sam USRH. Sukladno članku 104. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske⁴ (NN 99/1999, 29/2002, 49/2002, u daljnjem tekstu: UZUS), kao i na temelju ustavne odredbe, USRH prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti te o uočenim pojavama neustavnosti i zakonitosti izvješćuje Hrvatski sabor. Tako je, primjerice, na sjednici održanoj 8. rujna 2020. USRH donio zaključak o pokretanju postupka praćenja ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti članaka 2. – 11. Zakona o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora (NN 116/99; Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-4089/2020 i dr. od 7.2.2023. i šest izdvojenih mišljenja sudaca), a još 1.6.2006. temeljem iste ovlasti, izvijestio Hrvatski sabor o pojavi neustavnosti u načinu izrade pročišćenog teksta zakona (Izvješće U-X-80/2005 od 1.6.2006.). Neodređenost same odredbe rezultira neograničenim dijapazonom slučajeva u kojima USRH može reagirati temeljem ove ovlasti i tako utjecati na ujednačavanje sudske prakse, u prvom redu izravno snagom pravne argumentacije, a zatim i posljedično mogućim iniciranjem daljnjih postupaka koje će pokrenuti Hrvatski sabor. U konačnici, sukladno članku 31. stavcima 1. i 2. sve fizičke i pravne osobe, kao i sva tijela državne vlasti i lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su u okviru svoga ustavnog i zakonskog djelokruga provoditi odluke i rješenja USRH-a (Struić, 2023).

Neovisnost sudstva nije dovedena u pitanje ni u slučajevima ujednačavanja prakse kroz institut ocjenjivanja suglasnosti zakona s Ustavom i drugih propisa s Ustavom i zakonom. Ostvarivanjem ovlasti USRH-a iz članka 38. UZUS-a, neovisnost redovnih sudova ostaje u potpunosti netaknutom. Ocjenom suglasnosti zakona s Ustavom i drugih propisa s Ustavom i zakonom USRH ne zadire izravno u konkretni predmet, već samo u ustavnost, odnosno

³ Vidi npr. članak 366.a Zakona o parničnom postupku ili članak 135. Zakon o upravnim sporovima.

⁴ Članak 38. UZUS-a:

(1) Svaka fizička i pravna osoba ima pravo predložiti pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom.

(2) Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom i ocjenu suglasnosti drugih propisa s Ustavom i zakonom

zakonitost zakona, odnosno propisa kao osnovu odlučivanja. Slična je situacija kod primjene članka 37. UZUS-a.⁵ Ovdje će se odluka USRH-a ticati i prvom redu točno određenog slučaja, a posljedično i ostalih na koje se osporavani zakon, odnosno propis odnosi. Međutim, neovisnost suda je, zapravo, još manje dovedena u pitanje s obzirom da sam sud pokreće postupak te, upravo u svijetlu svoje neovisnosti, procjenjuje da je potrebna intervencija USRH-a. Na taj način on je sukreator procesa ujednačavanja prakse.

Na sličan način, sudjelovat će u tom procesu i sa Sudom EU temeljem članka 267. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU). Riječ je o institut prethodnog pitanja Sudu EU koji ima svoju fakultativnu i obligatornu varijantu (Duić, Petrašević, 2019, str. 84). Fakultativno upućivanje zahtjeva regulirano je člankom 267. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (u daljnjem tekstu: UFEU). Tom je odredbom predviđena mogućnost bilo kojeg nacionalnog suda da u pitanjima koja se tiču tumačenja prava Unije u konkretnom postupku, ako je rješavanje tog pitanja potrebno da bi mogao donijeti presudu, zatraži od Suda EU odlučivanje. S druge strane, obligatorno upućivanje zahtjeva Sudu EU podrazumijeva situacije u kojima je nacionalni sud dužan obratiti se Sudu EU uz postojanje odgovornosti za naknadu štete u slučaju nepostupanja po toj obvezi (predmet C-224/01, *Kobler*, ECLI:EU:C:2003:513 od 30.9.2003., predmet C-160/14, *da Silva e Brito*, ECLI:EU:C:2015:565 od 9.9.2015., para 47.). To će biti u slučaju najvišeg nacionalnog suda sukladno članku 267. stavku 3. UFEU-a, na što podsjeća i USRH (Đuras, 2023; Odluka USRH U-III/970/2019 od 24.6.2020. para 16.) te sukladno praksi Suda EU, u slučaju pitanja koje se odnosi na valjanost akta Unije (predmet C-314/85., *Foto-Frost*, ECLI:EU:C:1987:452 od 22.10.1987, Šago, 2015:387). U slučaju obligatornog upućivanja zahtjeva Sudu EU postoji obveza nacionalnih sudova da se obrate Sudu EU i pokore se njegovoj odluci, no neće biti riječ o ograničavanju neovisnosti nacionalnih sudova, već o „osnovnom mehanizmu suradnje“ nacionalnih sudova i Suda EU, zasnovanog na međusobnom povjerenju (Čapeta, 2020), a proizašlog iz jednog od temeljnih načela Unije postavljenog još u predmetu *Costa v ENEL* (predmet C-6/64. *Costa v ENEL*, ECLI:EU:C:1964:66 od 15.7.1964.) Riječ je o nadređenosti prava Unije, s obzirom da bi pravo Unije praktično ostalo bez smisla ako bi na svakoj državi, odnosno svakom njezinom sudu u potpunosti ostajala odluka kada se obratiti Sudu EU i kako tumačiti pravo Unije. Dakle, članak 267. UFEU-a prvenstveno je usmjeren usklađivanju prakse diljem Unije kada je riječ o pravu Unije, a unatoč svom „poluobvezujućem“ karakteru ne utječe na neovisnost nacionalnih sudova. Štoviše, kako je pokazala presuda *Portugalski suci* (predmet C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, ECLI:EU:C:2018:117 od 27.2.2018.), upravo je Sud EU jedan od najzauzetijih branitelja neovisnosti nacionalnih sudova.

⁵ Članak 37. UZUS-a:

(1) Ako sud u postupku utvrdi da zakon koji bi trebao primijeniti, odnosno pojedina njegova odredba nisu suglasni s Ustavom, zastat će s postupkom i podnijeti Ustavnom sudu zahtjev za ocjenu suglasnosti zakona, odnosno pojedine njegove odredbe s Ustavom.

(2) Ako sud u postupku utvrdi da drugi propis koji bi trebao primijeniti, odnosno pojedina njegova odredba nisu suglasni s Ustavom i zakonom, na konkretan slučaj će neposredno primijeniti zakon, a Ustavnom sudu će podnijeti zahtjev za ocjenu suglasnosti spornog propisa, odnosno pojedine njegove odredbe s Ustavom i zakonom.

(3) O podnijetim zahtjevima iz stavka 1. i 2. ovoga članka Ustavni sud će izvijestiti Vrhovni sud Republike Hrvatske

5. Mekani mehanizmi- manje je više?

Upravo je adekvatna edukacija i njihovo upoznavanje s aktualnom i relevantnom sudskom praksom, sudaca najjednostavniji i najbezbolniji, ali možda i najdalekosežniji čimbenik ujednačavanje sudske prakse (Garačić, 2017, str. 21). Kako navodi i spomenuti dokument Vijeća Europe „trajno pravno obrazovanje i stručno usavršavanje u pravosuđu iznimno je važno za jedinstvenost i predvidivost sudske prakse“ (Vijeće Europe – Mišljenje br. 20 (2017) o ulozi sudova u jedinstvenoj primjeni prava Savjetodavnog vijeća europskih sudaca od 10 studenog 2017 t. 18.). Ovo, dakako, podrazumijeva praćenje prakse. U tom smislu, jedna je od zadaća Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sukladno članku 20. Zakon o sudovima, razmatranje aktualnih pitanja sudske prakse te predlaganje područja za stručno usavršavanje sudaca, sudskih savjetnika i sudačkih vježbenika radi podizanja učinkovitosti i kvalitete pravosuđa u cjelini. Članak 41.a predviđa osnivanje odjela za praćenje europskih propisa i sudske prakse Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava u Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske, Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske, Visokom kaznenom sudu Republike Hrvatske, Visokom prekršajnom sudu Republike Hrvatske, županijskim sudovima te općinskim i trgovačkim sudovima s više od 50 sudaca. Naravno, od iznimne je važnosti i dostupnost prakse pa tako, na primjer, Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava od 2022. do 2027. godine predviđa razvoj alata za javnu objavu i pretraživanje svih sudskih odluka uz prethodnu automatsku anonimizaciju kao sredstvo poboljšanja transparentnosti pravosudnog sustava i omogućavanja kontinuiranog pristupa informacijama (Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava od 2022. do 2027. godine).

Isto tako, na ujednačavanje prakse u smislu edukacije, odnosno kroz faktor pravne argumentacije mogu pozitivno utjecati i stavovi najistaknutijih i najpriznatijih stručnjaka, naravno uz uvjet konsenzusa oko njihove priznatosti u smislu neprijeporne stručnosti. U tom smislu, čak i članak 38. Statuta Međunarodnog suda kao izvor međunarodnog prava pomoćno karaktera ističe sudske rješidbe i naučavanja najpoznatijih publicista“ (Andrassy i sur. 2010, str. 17). U svakom slučaju, tzv. mekane odredbe (Rajko, 2023), teško mogu imati izravan utjecaj na neovisnost sudstva, odnosno teško mogu, u normalnim okolnostima ograničavati tu neovisnost.

6. Zaključak

Neuspjeli mehanizmi ujednačavanja sudske prakse rezultat su pokušaja održavanja pravnih mehanizama karakterističnih za autoritarne komunističke sustave u okružju demokratskog pluralizma (Rodin, 2005, str. 42; Kuhn, 2006, str. 23). Vrijedi ovo ne samo za vjerodostojno tumačenje, već i za mehanizam iz članka 40. stavka 2. Zakona o sudovima., kao i za slučaj sudskog evidentičara s nerazmjernim ovlastima (Bačić Selanec, Petrić, 2024, str. 15). Zato i u hrvatskom pravnom sustavu kao jednom od sustava koji je prešao iz komunističkog u demokratski (Omejec, 2014, str. 1104), stari nedemokratski mehanizmi nisu mogli opstati. Tako je i slovenski pravni sustav s vremenom odbacio model obveznih pravnih shvaćanja od strane sudskih odjela (Đurđević, 2020, str. 448; Betetto, 2018, str. 697). Možemo govoriti o obrnutoj varijanti Teubnerove teorije pravnih iritanata (Teubner, 1998, str. 12). Kako tzv. pravni iritanti disfunkcionalno djeluju na postojeći poredak (Petrić, Bukovac Puvača, 2009, str. 518.), tako i novi pravni poredak pogubno djeluje na stare mehanizme koji se protive njegovoj biti. Ovo znači da će se zadovoljavajući mehanizmi

ujednačavanje sudske praksi svesti na neobvezne mehanizme u kojima će sudska neovisnost ostati netaknuta ili da će biti potrebno razviti nove. Jedan od takvih mehanizama jest institut upućivanja predmeta od strane konkretnog suda ili vijeća u konkretnom postupku na odlučiva-
nje proširenom vijeću (predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21 *Hann-Invest* ECLI:EU:C:2024:594 od 11.7.2024; Rajko, 2023; Bačić Selanec, Petrić, 2024, str. 15). Naravno, isto bi tražilo odgovarajuće zakonodavne i organizacijske izmjene, ali bi svakako udovoljavalo zahtjevima sudske neovisnosti te odgovaralo standardima ESLJP-a i Suda EU. Što se postojećih mehanizama tiče, može se na koncu zaključiti da su najefikasniji, a najjednostavniji mehanizmi, po sistemu „manje je više“, oni „najmekši“, kao što je odgovarajuća edukacija sudaca. Ovdje nije riječ samo o „trajnom pravnom obrazovanju i stručnom usavršavanju“ na koje poziva i Vijeće Europe, već i odgovarajućim odje-
lima unutar sudova za praćenje nacionalne prakse, prakse ESLJP-a i Suda EU, naravno uz uvjet dijeljena stečenog znanja drugim sucima istih sudova na odgovarajućim radionicama, što, dakako, ni na koji način ne može utjecati na neovisnost sudstva. Takvi potpuno neobavezni mehanizmi bili bi najdalekosežniji, dok se sukob ujednačavanja prakse naspram neovisnosti sudstva ne bi ni postavljao.

LITERATURA

1. Andrassy, J., Bakotić, B., Seršić, M., Vukas, B. (2010). *Međunarodno pravo 1*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Antić, T. (2015). Vjerodostojno tumačenje zakona. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 36 (1), 619-644.
3. Bačić Selanec, N. i Petrić, D. (2024). Putokaz izmjene nacionalnog zakonodavstva i pravosudne prakse ujednačavanja sudskih odluka. *Novi Informator*, br. 6852, 11-16.
4. Betetto, Nina (2018) Uloga slovenskoga Vrhovnog suda u ujednačavanju sudske prakse, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Vol. 68(5-6), 685-705.
5. Bodul, D. (2019). O problemima ujednačavanja sudske prakse prema Noveli Zakona o parničnom postupku iz 2019., *Novi Informator*, 6592. 16. rujna. Dostupno na: <https://informator.hr/strucni-clanci/o-problemima-ujednacavanja-sudske-prakse-prema-noveli-zakona-o-parnicnom-postupku-iz-2019> [pristupljeno 28.1.2025.]
6. Bodul, D., Čuveljak, J., Grbić, S. (2020). (Još) o ujednačavanju sudske prakse u građanskim predmetima, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, Vol. 41 (1), 133-152.
7. Čapeta, T. (2020). Može li Europski sud spasiti vladavinu prava? Rad napisan za konferenciju, *Pravo i politika EU: stara pitanja, novi odgovori*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti (HAZU), 57-87.
8. Duić, D., Petrašević, T. (2019). *Pet godina primjene prava Europske unije – analiza postupaka zbog povrede prava EU pokrenutih protiv Republike Hrvatske i prethodnih pitanja hrvatskih sudova*, *Godišnjak Akademije pravnih znanosti Hrvatske* 10(1), 65-95.
9. Đuras, I. (2023). »Vjerodostojno tumačenje« nesuglasno s ustavnim načelima vladavine prava i trodiobe vlasti - prikaz odluke Ustavnog suda RH, *Ius-Info*. 26. srpnja. Dostupno na: <https://www.iusinfo.hr/aktualno/u-sredistu/vjerodostojno-tumacenje-nesuglasno-s-ustavnim-nacelima-vladavine-prava-i-trodiobe-vlasti-prikaz-odluke-ustavnog-suda-rh-55896> [pristupljeno 28.1.2025.]

10. Đurđević, Z. (2020). Dekonstitucionalizacija Vrhovnog suda RH u kaznenim predmetima i jačanje autoritarnih mehanizama za ujednačavanje sudske prakse: propuštena prilika Ustavnog suda RH. *Hrvatski ljetopis za kaznene znanosti i praksu*, Vol 27(2), 417-470.
11. Garačić, A. (2017). *Ujednačavanje sudske prakse općinskih i županijskih sudova*, Zagreb: Pravosudna akademija.
12. Karas, Ž. (2014) Neujednačena sudska praksa u kaznenom postupku kao povreda Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, vol. 64(1), 111-131.
13. Kuhn, Z. (2006) The authoritarian legal culture at work: the passivity of parties and the interpretational statements of supreme courts. *Croatian Yearbook of European Law & Policy*, vol. 2(1), 19-26.
14. Lauc, Z. (2016). Načelo vladavine prava u teoriji i praksi. *Pravni vjesnik : časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J.J. Strossmayera u Osijeku*. Vol. 32(3-4), 45-67.
15. Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava od 2022. do 2027. godine, Nacionalnog plana razvoja pravosudnog sustava od 2022. do 2027. godine, https://mpu.gov.hr/User-Docs/Images/dokumenti/Strategije,%20planovi,%20izvje%C5%A1%C4%87a/Nacionalni%20plan%20razvoja%20pravosudnog%20sustava%20za%20razdoblje%202022_2027.pdf
16. Omejec, J. (2014). *Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda u praksi Europskog suda za ljudska prava: strasbourški acquis*, Zagreb: Novi informator
17. Petrić, S., Bukovac Puvača, M. (2009). Bitna obilježja i ustavnopravna osnova opcijskog instrumenta europskog ugovornog prava, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, Vol. 46(3), 513-541..
18. Rajko, A. (2019). Odnos predsjednika suda sa sudskim strankama – pravno uređenje i pitanja iz prakse, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 40 (1), 573-587.
19. Report on the Rule of Law, European Commission for Democracy through Law (Venice Commission) 86th plenary session (Venice, 25–26 March 2011), Study 512/2009, CDL-AD(2011)003rev. Strasbourg, 4 April 2011.
20. Rodin, S. (2005). Demokratsko-pluralistička kritika instituta tzv. vjerodostojnog tumačenja, *Novi Informator*, 5337-5338. 30. travnja. Dostupno na: <https://informator.hr/strucni-clanci/demokratsko-pluralisticka-kritika-instituta-tzv-vjerodostojnog-tumacenja> [pristupljeno 28.1.2025.]
21. Struić, G. (2023). Ukidanje instituta vjerodostojnog tumačenja zakona- ustavnosudski razlozi, implikacije i pojedina pitanja. *Novi Informator*, 6803. Dostupno na: <https://informator.hr/strucni-clanci/ukidanje-instituta-vjerodostojnog-tumacenja-zakona> [pristupljeno 28.1.2025.]
22. Sudski poslovnik (NN br. 37/14, 49/14, 8/15, 35/15, 123/15, 45/16, 29/17, 33/17, 34/17, 57/17, 101/18, 119/18, 81/19, 128/19, 39/20, 47/20, 138/20, 147/20, 70/21, 99/21, 145/21, 23/22, 12/23, 122/23, 55/24, 136/24)
23. Šago, D. (2015). Postupak prethodnog odlučivanja pred Europskim sudom–problemi i moguća rješenja. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 36(1), 381-408.

24. Teubner, G. (1998). Good Faith in British Law or How Unifying Law Ends up in New Divergence. *The Modern Law Review*, 61(1), 11-32.
25. Ustav Republike Hrvatske (NN 56/1990, 135/1997, 8/1998, 113/2000, 124/2000, 28/2001, 41/2001, 55/2001, 76/2010, 85/2010, 5/2014)
26. Uzelac, A. (2024). Kraj obvezatnih pravnih shvaćanja - Kako ujednačavati sudsku praksu nakon presude Suda EU? u: Zbornik radova s X. međunarodnog savjetovanja "Aktualnosti građanskog procesnog prava - nacionalna i usporedna pravnoteorijska i Praktična dostignuća", 1-44.
27. Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, Vodič kroz članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2022., dostupno na: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Edukacija//Vodi%C4%8D%20kroz%20%C4%8Dlanak%206.%20Konvencije%20-%20gra%C4%91anski%20aspekt.pdf>
28. Vijeće Europe – Mišljenje br. 20 (2017) o ulozi sudova u jedinstvenoj primjeni prava Savjetodavnog vijeća europskih sudaca od 10 studenog 2017.
29. von Bogdandy, A. (2024). *The emergence of European society through public law : a Hegelian and anti-Schmittian approach*. Oxford, Ujedinjena Kraljevina: Oxford University Press
30. Zakon o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Zastupnički dom Hrvatskoga državnog sabora (NN 116/99; Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-4089/2020 i dr. od 7.2.2023. i šest izdvojenih mišljenja sudaca)
31. Zakon o kaznenom postupku (NN 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 152/2014, 70/2017, 126/2019, 126/2019, 80/2022, 36/2024)
32. Zakon o parničnom postupku (NN 53/1991, 91/1992, 112/1999, 129/2000, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 96/2008, 84/2008, 123/2008, 57/2011, 25/2013, 89/2014, 70/2019, 80/2022, 114/2022, 155/23)
33. Zakon o sudovima (NN 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22, 16/23, 155/23, 36/24)
34. Zakon o upravnim sporovima (NN 36/24)

Sudska praksa:

Ustavni sud RH:

1. Priopćenje USRH SuS-1/2013 od 14.11.2013.
2. Upozorenje USRH U-VIIR-5292/2013 od 28.10.2013.
3. Odluka USRH U-I-4957/2015 od 11.7.2023.
4. Rješenje USRH-a U-I-2488/2004 od 14.11.2007.
5. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-4089/2020 i dr. od 7.2.2023. i šest izdvojenih mišljenja sudaca
6. Izvješće U-X-80/2005 od 1.6.2006.
7. Odluka USRH U-I/6950/2021 od 12.4.2022.
8. Odluka USRH U-III/970/2019 od 24.6.2020.

Europski sud za ljudska prava:

1. *Belvedere protiv Italije*, br. 31524/96 od 30.5.2000.
2. *Beian protiv Rumunjske*, br. 30658/05 od 6.12.2007.
3. *Svilengaćanin i drugi protiv Srbije*, br. 50104/10 i devet drugih zahtjeva od 12.1. 2021.,
4. *Nejdet Şahin i Perihan Şahin protiv Turske* [VV], br. 13279/05 od 20.10.2011.
5. *Unédic protiv Francuske*, br. 20153/04 od 18. 12. 2008.
6. *Grkokatolička župa Lupeni i drugi protiv Rumunjske* [VV], br. 76943/11 od 29.11.2016.
7. *Brezovec protiv Hrvatske*, 13488/07 od 29.3.2011.
8. *Grčka rafinerije Stran (Stran Greek Refineries) i Stratis Andreadis protiv Grčke*, zahtjev br. 13427/87 od 9.12.1994.
9. Vijeće Europe, Europski sud za ljudska prava, Vodič kroz članak 6. Europske konvencije o ljudskim pravima Pravo na pošteno suđenje (građanski aspekt), 2022. ., dostupno na: <https://uredzastupnika.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/Edukacija//Vodi%C4%8D%20kroz%20%C4%8Dlanak%206.%20Konvencije%20-%20gra%C4%91anski%20aspekt.pdf>

Sud Europske unije:

1. Predmeti C-554/21, C-622/21 i C-727/21 *Hann-Invest* ECLI:EU:C:2024:594 od 11.7.2024.
2. Predmet C-224/01, *Kobler*, ECLI:EU:C:2003:513 od 30.9.2003.
3. Predmet C-160/14, *da Silva e Brito*, ECLI:EU:C:2015:565 od 9.9.2015.
4. Predmet C-314/85., *Foto-Frost*, ECLI:EU:C:1987:452 od 22.10.1987.
5. Predmet C-6/64 .*Costa v ENEL*, ECLI:EU:C:1964:66 od 15.7.1964.
6. Predmet C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, ECLI:EU:C:2018:117 od 27.2.2018.

Summary

Independence of the Judiciary Versus Uniformity of Case Law in the Legal System of the Republic of Croatia

Uniform case law, as an element of legal predictability, constitutes a part of legal certainty, which reflects the rule of law. The rule of law is one of the fundamental values of the European Union and forms part of the constitutional identity of the Republic of Croatia. However, this ideal of any legal system must not jeopardize another essential aspect of the rule of law – the independence of the judiciary. This paper explores and evaluates both current and recently discontinued mechanisms for the unification of case law within the legal system of the Republic of Croatia, with a particular focus on their impact on judicial independence.

Keywords: *uniformity of case law; independence of the judiciary.*

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License**.